

Kastrato Sesler'in Müziksel Temsildeki Yeri

Ayşegül Aral Altıok

Kastrato, Katolik kiliselerinde sesi güzel olan erkek çocuklarının ergenlik çağına gelmeden cinsel haz alma organlarının tahrip edilmesi veya yok edilmesi eylemidir. Bu eylem birçok toplumda farklı amaçlarla uygulanmıştır. Katolik kiliselerinde uygulanan kastrasyon işlemine benzer bir eyleme, tarihte Osmanlı Devleti saraylarında da rastlanmaktadır. Hadım adı verilen erkekliği elinden alınmış bu kişiler, kralın sarayında görev alabilmek adına hadım etmek işlemini vücutlarına uygulamışlardır. Asurlular ve daha sonra Persler de hadımları, kayıracak çocukları olmadığı için daha güvenilir ve daha az hırslı kabul etmişlerdir. Ahemiler döneminde anne babalar kendilerine sarayda bir gelecek sağlamak için çocuklarından birini hadım ettirmekten çekinmemişlerdir.

Anadolu'da ana tanrıça *Kybele* kültüründe *Attis* rahiplerinin hadım olmaları şart koşulmuştur. *Kybele*'nin aşkına kendilerini hadım eden *gallos*ların yönettiği ilkbahar ayınlarında kimi zaman gençler coşarak kendilerini iğdiş etmiş, böylece ana tanrıça ile bütünleştiklerine inanmışlardır. Arınmış, kusursuz, ermiş olarak nitelenen bu kişiler, özgürlüğün simgesi olan *phrygia* başlığını giymeye hak kazanmışlardır. "Hayat ve bereket tanrıçası *Kybele* papazlarının hadım olmaları şarttı. Pessimus'ta ve başka yerlerdeki ayinlerde gürleyen davullar, çınlayan ziller, çığlıklar salan düdükler pek sürükleyici bir müzik oluştururdu. Tanrıçanın papazları ise coşkuyla dans eder ve dönerken çözülmüş saçlarını savururlardı. Bazen ziyarete gelen delikanlılar heyecana gelir ve papazların hazır bulundurdukları bilenmiş, büyük bıçaklardan birini kapınca, erkekliklerine ta kökünden kıyarlardı. Bu gençler papaz adayı olurlardı"(Özdemir 2003:).

Hadımlar, Anadolu dinleri yoluyla Roma ve Bizans'a da girmişler ve Bizans'ta sarayla ilgili önemli görevlere getirilmişlerdir. Anlam olarak baba ifadesi taşıyan *Particiuslar*'ın hadım olanları da vardır ve onlara köse, tüysüz denilir. Hıristiyanlıkta ise bu uygulama kilise tarafından hiçbir zaman onaylanmamıştır. O dönemlerde iffetini yitirmemek için kendisini sakatlayan *Origenes*'e özenenleri caydırmak için *Nikomedia Konsili* tarafından 'hadımların Papaz olması yasaktır' açıklaması yapılmıştır.

İslam dininde iğdiş etme yasaklandığı halde İslam'ın yayıldığı alanlarda önceden var olan bu gelenek devam etmiştir. Önce Bizans ve Sasani Sarayları'nda daha sonra onların etkisiyle Emeviler Sarayı'nda hadımlar kullanılmaya başlanmıştır. Abbasiler döneminde bu sayı gittikçe artmış, sadece Halife Muktedir'in yanında bulunan siyah ve beyaz onbir bin hadımın varlığından bahsedilmektedir. Siyahlar harem hizmetinde, beyazlar ise hükümdarın özel hizmetinde kullanılmıştır. Endülüs, Emevi ve

Fatıma Sarayları'nda hadımların varlığı bilinmektedir. Bütün ortaçağ İslam devletlerinde var olan bu uygulama Osmanlılarda da varmış ve bunlardan bazıları önemli devlet görevlerine kadar yükselmiştir. Sadrazam Hadım Ali Paşa, Vezir Hadım Cafer Paşa, Hadım Gürcü Mehmet Paşa, Sadrazam Hadım Sinan Paşa, Sadrazam Hadım Süleyman Paşa gibi.

Ancak 'kastasyon' adı ile anılan bu hadım işlemi, müziksel temsil alanında sadece Avrupa'da, özellikle İtalya'da uygulanmıştır. Dikkat edileceği gibi yukarıda bahsi geçen toplumların hiçbirinde hadım işleminin müziksel temsille bağlantısı yoktur. Şöyle ki 5. yüzyılda doğu kilisesi kadınların şarkı söylemesini yasaklamıştır. Bu yasaklama sonucunda kadınların yerine erkek çocuklar ve falset sesler kullanılmaya başlamıştır. Daha sonra çocuk seslerin ömrü kısa olduğu için sadece falset sesler kullanılmıştır. Ancak bu sesler belirli bir dinamizmi içermediği ve gerçek tonlarda söylenen şarkının coşkusunu yaşatamadığı için başka arayışlara gidilmiştir. İşte bu arayışlar sonucunda hadım işlemi uygulanarak *kastrato* şarkıcılar yaratılmıştır.

15. ve 16. yüzyıllarda Katolik kilisesi tarafından, kilise korolarındaki soprano ihtiyacını karşılamak gayesiyle başlatılan kastasyon işlemi, 17. ve 18. yüzyıllarda Avrupa'da özellikle İtalya'da devam etmiş, 19. yüzyıla kadar sürmüş, en son 1920 yılında görülmüş ve sonrasında yasaklanmıştır. Fransız operası ise bu uygulamaya başından beri karşı çıkarak yasaklamış ve kadınların sahnedeki yerlerini almasında öncülük etmiştir. *Kastrato* şarkıcılarla ilgili ilk belgeler yaklaşık 1550-1560 tarihleri arasında Roma'nın Ferrera kentinde görülmüştür. İlk *kastrato* şarkıcı 1562 yılında Sistine Chapel korosunda görev almıştır. 1574'de diğer bir örneğine Münich Chapel korosunda rastlanmıştır. *Kastrato* şarkıcıların çoğu kilise şarkıcılığı yapmıştır. Bazıları ise asillerin, kralların şarkıcısı olarak oda müziği seslendirmişlerdir. Bunun yanı sıra birçok opera eserini seslendirmiş çok başarılı *kastrato* şarkıcılar da vardır. *Kastrato* seslerin opera sanatında kullanılmasına Monteverdi zamanında başlanmıştır. Dönemin ünlü öğretmenleri başta Nicola Porpora olmak üzere Antonio Bernacchi, Leonardo Leo, Francesco Durantedir. Ayrıca yaşanan *kastratolar* da öğretmenlik yaparak geleneklerini kuşaktan kuşağa ulaştırmışlardır.

Bu noktada *kastrato* seslerin anatomik ve psikolojik yapılarına, müzikal kapasitelerine, sosyolojik bir bakış açısıyla göz atmak gerekir. *Kastrato*, daha çocuk yaşında iken müzikal anlamda en iyi şekilde yetiştirilen erkek çocukların, ergenlik çağına geldiğinde ses renginin değişime uğramasını engellemek amacıyla yapılan tıbbi bir operasyondur. Bu operasyonda erkek çocuklar cinsel haz alma organları (testisleri) zarara uğratarak veya yok edilerek hadım edilirler. Ancak bu işlem çocukların ergenlik dönemini yaşamalarını engellemez. Biyolojik büyüme evreleri normal çocuklardaki gibi devam eder. Görülen en önemli değişiklik seslerinde ve vücut görüntülerinde olur.

Ergenlik çağına geldiğinde, erkek çocuklarında neredeyse bir oktav kalınlaşan ses, *kastrato* seslerde bu değişimi göstermez. Yapılan operasyon sonucu hormonal yapılarında meydana gelen değişiklikler sebebiyle çocukken bir soprano veya alto sesi çıkarabilen erkek çocukları bu sesleri çıkarma özelliklerini korumuş olurlar. Çünkü *larenks* ve ses telleri son derece ağır şekilde gelişmektedir. Böylece yetişkin vücuduna, yani gelişmiş ciğerlere sahip, ancak çocukluklarındaki *larenks* yapısı bozulmamış *kastrato* şarkıcılar olurlar.

Kastrasyon işlemi sonucunda göğüs boşluğunun da oldukça geliştiği görülmektedir. Öyle ki göğüs ile vücut arasındaki orantısızlık hemen fark edilecek boyuttur. Erkek ciğeri ile soprano ses kalitesini yakalama özelliğine erişmiş bu şarkıcılar bir nefeste 250 nota söyleyebilme veya bir notayı bir dakikadan fazla tutabilme yeteneğine sahiptirler.

Kastrato sesler sıradan şarkıcılar değildir. Çok temiz ses çıkartabildikleri, notaları son derece doğru şekilde duyurdukları ve olağanüstü süslemeler yapabildikleri bilinen *kastrato* seslerin en önemli özelliklerinden bir diğeri ise günümüzde emprovizasyon olarak ifade edilen *Da Capo*¹ tekniğini çok başarılı bir şekilde yorumlayabiliyor olmalarıdır. Dönemin önemli bestecilerinden Rossini, da capo tekniğinin en iyi *kastrato* şarkıcılar tarafından yorumlandığını düşünmüş, hatta erkekler üzerinde yapılan bu uygulamanın kaldırılmasına en çok üzülenlerden biri olmuştur. Ses aralıkları konusunda ise normal kadın seslerinden farklı bir boyutta olmadıkları, yani umulduğu gibi erkek ve kadın tonlarının birleşimi özelliğini taşımadıkları görülmüştür. Hatta bazı araştırmalar Handel'in müziğindeki ses bölümlerine bakıldığında *kastratolar* ile birlikte söyleyen kadın şarkıcıların ses alanlarının, onlardan daha geniş olduğunu göstermektedir.

Kastrato şarkıcılar çocuk yaşta geçirdikleri bu operasyonla önceleri sıradan şarkıcılar, sergiledikleri büyüleyici yorum ve etkileyici duruşlarıyla birer *prima donna* şarkıcılar olarak sahnedeki ve halkın gönlündeki yerlerini almışlardır. Ancak bu operasyon onların hayatına şöhret, sevgi ve zenginlik kattığı gibi, hayatlarındaki en önemli değer olan erkeklik duygusunu, yetisini kaybetmiş olmanın verdiği ezikliği de beraberinde getirmiştir. Bu sebeple psikolojik anlamda her zaman yaralı birer birey olmuşlardır. En önemli örneklerinden olan Farinelli'nin hayatının anlatıldığı filmde giriş sahnesinin bir bölümünde *Kastrato* bir ergen çocuğun kendisini boşluktan aşağıya bırakırken Farinelli'ye: "boğazında ölüm var, artık şarkı söyleme" (Corbiau 1994:) diye haykırarak intihar etmesi, çektiği ızdırabı yansıtan önemli sahnelerden biridir. Bu kişiler geçirdikleri operasyon yüzünden olağanüstü ses kapasitesine ulaşmış oldukları halde, baba olma veya cinsel yolla hayattan zevk alma yetilerini kaybetmiş oldukları, insan ilişkilerinde iletişimsizlik yaşadıkları için sosyal hayattaki yaşantılarını sürdürmekte zorlanmışlardır. Normal bir yaşantı sürememenin acısını her zaman yüreklerinde taşımışlardır.

Erkek cinsine uygulanan bu eylemin kadınları sahneden uzaklaştırmak için yapılmış olduğu düşünülünce, hem erkeklere hem de kadınlara yapılmış bu büyük haksızlık açıkça gözler önüne serilmektedir. Kadınları müzikten ve sanattan mahrum eden, onların birikimlerini sergilemelerine engel koyan bu zihniyet, aynı zamanda erkek cinsinin yaşamsal faaliyetlerini kısıtlayacak bir uygulamaya giderek, her iki insan varlığına da hayatı çekilmez boyutta yaşama mahkumluğunu getirmiştir. Sebep ise kadınların cinsel obje olarak görülmesi ve bu mantık doğrultusunda kadın ve erkeğin ibadet sırasında bir arada bulunmasının yasaklanmasıdır. Kadın-erkek eşitsizliğinin belki de ilk göstergelerinden olan bu düşünce, her iki varlık için de hayatı çekilmez hale getirmiştir ve maalesef maruz kaldıkları bu uygulama yüzünden hayatları ziyan olmuş bu madur insanlar, yaşadıkları her gün hem kendileriyle hem de toplumla mücadele etmiş, uyumsuzlukları ile baş etmeye çalışmışlardır.

Kastratoların hiçbir zaman düzenli ve aşk dolu bir hayata sahip olamamaları, hatta aşkın içine düşüp kavuşamamanın ızdırabına mahkum bırakılmış olmaları, müzik adına hayatlarının mahvolmasına seyirci kalmış olmaları, psikolojik dünyalarının ne denli dengesiz, çaresiz ve isyan dolu olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Tabii bir de kadın cinsine yaptırım yoluyla uygulanan bir yasak var ki belki günümüzde bile kadın-erkek ayrımına, eşitsizliğine önderlik yapan bir tutum ve bakış açısıdır. Kadın tarihte de bugün olduğu gibi ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmüş ve her zaman geri planda bırakılmıştır. Belki çok önemli bestecilerin, çok değerli; tarihe imza atacak seslerin kendisini göstermesi engellenerek kadının sanat ve toplumdaki yeri kısıtlanmıştır. Psikolojik açıdan incelendiğinde o dönem sanatını sergilemekten mahrum bırakılan kadın da, sanatsal faaliyetlerini hayatın bambaşka, hatta gerçek dışı bir boyutunda sergilemek zorunda bırakılan *kastrato* şarkıcı da büyük bir ızdırabın içine itilmiş olmaktadır. Elde edilen bilgilere göre de bilinen *kastrato* şarkıcıların hiçbiri sağlıklı bir psikoloji içinde görülmemiş, her zaman insan ilişkileri anlamında sorunlu bireyler olarak hayatlarını sürdürmüşlerdir.

Bazı *kastrato* şarkıcıların hayatlarına kısaca göz atarsak sanırım yaşadıkları sorunları daha net kavrayabiliriz. *Kastrato* şarkıcılardan bazıları, Giovanni Francesco Grossi (Siface), Paolo Abel Nascimento, Oleg Riabets, Francesco Antonio Mamiliano Pistchi, Matteo Sassano (Matteuceio), Nicolo Grimaldi (Nicolini), Antonio Maria Bernacchi, Giovanni Carestini, Francesco Bernardi (Senesino), Geatano Majorano (Caffarelli), Carlo Broschi (Farinelli) ve en son *kastrato* şarkıcı Alexandro Moreschi'dir. Bunların arasından Geatano Majorano (Caffarelli) ve Carlo Broschi (Farinelli) *Kastrato* şarkıcıların en önemlilerindedir.

Geatano Majorani (Caffarelli) 1710-1783 yılları arasında yaşamış bir İtalyan mezzo soprano *kastratodur*. 1732 yılında Naples Konservatuarı'nda eğitim almış

daha sonra birkaç yıl Naples'da İtalyan besteci Porpora'dan eğitim almıştır. İlk sahne deneyimini 1726'da Roma'da Sarro'nun Valdemaro eserindeki soprano partiyonunu seslendirerek tamamlamıştır ve çok kısa zamanda başarıya ulaşmıştır. Venedik, Turin, Milan Floransa gibi birçok yerde sahne almış ve 1734 yılına kadar sahne serüvenini sürdürmüştür. 1734'de Naples'de Kral'ın favori şarkıcısı olmuş ve devamındaki 20 yıl içinde devamlı Bartolomeo ve Carlo tiyatrolarında Pergolesi, Porpora, Hasse, Perez, Leo, Latilla, Sarro, Vinci, Cocchi, Abos ve diğer bestecilerle çalışmıştır. Yıllarca sürdürdüğü sahne hayatının en son opera gösterisini 1754 yılında Naples'de yapmış ve aldığı 72.000 pesetas maaş ile Lisbon saray operasından ayrılmıştır. Daha sonra 1756'da Madrid'de Farinelli ile ilgilenmiş, ona hocalık yapmıştır. (Benk 1999:596)

Caffarelli çok başarılı bir *kastrato* şarkıcıdır. Eleştirmenler sesini öve öve bitirememektedir. Ancak onun en büyük düşmanı kişiliğidir. O kötülüğüyle ün salmış, herkese hükmeden, küstah, kaba, dikbaşı, şımarık büyümüş bir insandır. Sahne aldığı operalarda partnerini zor durumda bırarmış, başarısız olup falsolu okuması için tuzaklar kurmuştur. Bu sebeple hiç sevilmemiş hatta nefret edilmiştir. Farinelli'nin hocası olmasına rağmen onu her zaman rakibi olarak görmüştür. Yaşamını kendisi için yaşayarak geçiren Caffarelli 1783 yılında hayatını kaybetmiştir. (a.g.e)

Carlo Broschi (Farinelli), 1705–1782 yılları arasında yaşamış olan, 18.y.y.'ın ve opera tarihinin en büyük soprano *kastrato* şarkıcılarından biridir. İlk müzik eğitimini babası Salvatore Broschi'den alan Farinelli; vokal tekniği, karizmatik duruşu, mezzo soprano-contralto sesi, etkileyici gözleri ve heykelsi duruşu ile tanrısal bir gücü simgeler ifadeye sahiptir. Dönemin kralı V. Philippe'nin himayesinde bulunmuş ve Handel'in Londra'daki tiyatrosunun iflasına neden olmuştur. Ses renginin genişliği, nefes aralığının bir notayı bir dakikadan daha uzun çıkarabilecek kapasitesi ve 3,5 oktavlık ses aralığı, onu erişilmez bir yere koymakta ve bu özellikleri ile insanları büyülemektedir. Onu diğerlerinden ayıran en büyük özelliği müziği seslendirme ve sahnelemedeki büyüüdür. Bugün Farinelli'nin iki dakika süren sesini çıkarabilecek bir sanatçı yoktur. Hatta ünlü besteci Geatano Donizetti (1797–1848)'nin en çok hayıflandığı konu *kastrato* seslerin artık olmayışı, bestelerini, *Bel Canto*³ üslubuyla en ideal şekilde seslendirebilecek olan bu şarkıcılardan dinleme zevkinden mahrum oluşudur.

Farinelli halka açık ilk sahne performansını 1720 yılında Naples'da Habsburg İmparatoriçesi Elisabeth onuruna verilen serenatta Nicola Porpora'nın *Angelica e Medoro* adlı eseriyle sergilemiştir. Farinelli'nin erken sanat kariyeri 1722 yılına kadar Roma'nın Naples kentinde özellikle Porpora ve L. A. Predieri gibi bestecilerle birlikte sürmüştür. 1723 yılında Porpora'nın *Adelaide* eserinde başrol oyuncusu olarak rol almış ve nefes tekniği ile çok dikkat çekmiştir. Notaya hakimiyetindeki başarı

ve yorum olarak gösterdiği mükemmellik herkesi büyülemiştir. (Benk 1999:397)

1734'de Handel, Porpora ve diğer bestecilerle *Nobility* operasında çalışmak üzere Londra'ya gitmiş ve üç yıl orada kalmıştır. Orada da herkesi kabiliyetiyle etkilemiştir. Farinelli böyle muhteşem bir sese sahip şarkıcı olarak bütün Avrupa aristokrasisinin aradığı bir şahsiyet olmuş ve büyük servet edinmiştir. Ancak 1737'de Madrid'e giden Farinelli ölene kadar şarkı söyleyerek ününü sürdürmek yerine 32 yaşındayken sahneleri bırakmayı yeğlemiştir. Bundan sonra kralların şarkıcısı olarak hayatını sürdürmüş büyüleyici sesi ile birçok krala sesi ile şifa olmuştur. Çin akapunkturuna göre insan sesinin vücudun kan basıncını dengelediği, hipnotize ettiği ve ruhu dinginleştirdiğine inanılır. İspanya Kralı V. Philip'i ve VI. Ferdinand'ı, Farinelli sesi ile hasta yatağından kaldırmış, büyüleyici sesi ile şifa olmuştur. Etkileyici sesi ile krallara mutluluk ve iyilik aşılayan Farinelli, melankolik yapısıyla her zaman içine kapalı ve düşünceli olmuştur. Çocukluğunda başından geçen olaylar yüzünden hüznü ve kırgın bir insandır. Şarkı söylemeyi bıraktıktan sonra kendi kendine şiirler yazmış besteler yapmış, arkadaşlarını ziyaret ederek hayatını geçirmiş ve 1782 yılında vefat etmiştir.

Belçikalı yönetmen Gerard Corbiau'nun hayat hikayesini filmleştirdiği Farinelli'nin günümüze kadar gelmiş hiçbir ses kaydı yoktur. Bir tek son *kastrato* Moreschi'nin zamanında 1904 yılında, teknik açıdan imkan olduğu için yapılmış dört dakikalık bir ses kaydı vardır ve Pavillion Records tarafından satışa sunulmuştur. Tabii bugün Farinelli'nin iki dakika süren sesini çıkarabilecek sanatçı olmadığı için anlatılanlar doğrultusunda filmi seslendirmek üzere kontur tenor Derek Lee Ragin ve soprano Ewa Godlewska'nın sesleri tek bir ses haline getirilmiştir. Bant kaydında 3000 montaj yapılmıştır. Ses mühendisi Philip Depalle ekibi ile birlikte bu işi başarmak için yedi ay çalışmışlardır. Çünkü iki şarkıcının 'a' veya 'o' ünlülerini telaffuz etme şekilleri de vurguları da çok farklıdır. Bu yüzden titizlikle yapılan çalışmanın sonunda, yaşayan iki sanatçıdan alınan ortak bir sese ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, *kastrato* seslerin müziksel temsilde aslında ne kadar etkileyici bir rol oynadıkları, olağanüstü ses kabiliyetleri, büyüleyici tavırları ile her zaman fark edilen kişiler oldukları ortadadır. Hayatlarının en taze zamanlarından itibaren yaşadıkları sıra dışı dünyanın getirdiği olumlu veya olumsuz her durumun farkında olan, bunu hem bir mahkum, hem de bir seçilmiş edasıyla, karmakarışık bir ruh halinde yaşayan *kastratolar*, bu psikolojinin altında ezilmiş ve yansıtıkları bu tavırlar sayesinde gelecekte uygulamanın devam etmemesi intibasını uyandırmışlardır. *Kastratoların* müziğe kattığı büyüleyici özellikler ne kadar olağanüstü olursa olsun, hiçbir insanın iyi veya kötü ama kendisi için geçireceği yaşantıdan daha önemli ve değerli olamaz. Müziksel temsil adına yapılan bu uygulama bizlerin araştırmalarına son derece özel sesler katmış olsa bile insani açıdan hüznü taşıyan bu işlemin sona erdi-

rılmış olması bence çok isabetli ve hakkaniyetli bir tutum olmuştur. Günümüzde kadınların müzikteki temsil haklarının yerini bulmuş olduğunu düşününce, bu uygulamanın zamanımızda artık ne kadar gereksiz olduğu açıkça görülmektedir.

Kastratolar, müziksel temsilde kısa bir dönemde olsa tarzlarını kabul ettirmiş, solist kimliğine çok yakışan tavırlarıyla döneme damgasını vurmuş son derece özel kişiler olarak tarihte anılan müzisyenlerdir. Dönemin şartları doğrultusunda var ettikleri muhteşem yorum özlemle anılsa da, günümüzde kadın veya erkek insanlığının muhteşem bedenine verilen önemin artması ve doğada var olan her varlığa değer verilmesi sayesinde yoklukları fark edilmemektedir.

Bibliyografya

Benk, Adnan. 1999. "Kastrato" *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi*: 596. İstanbul: Milliyet Yayınları.

Cevanşir, Behbut, Güzin Gürel. 1982. *Foniatrı*. İstanbul: Sanal Matbaacılık

Dean, Winton. 2005. "Caffarelli" <http://www.grovemusic.com/Caffarelli>

Harris, Allen. 2005. "Farinelli" <http://www.grovemusic.com/FarinelliMimaroglu>, İlhan. 1999. *Müzik Tarihi*. İstanbul: Varlık Yayınları.

Ömür, Mehmet. 2001. *Sesin Peşinde*. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Özdemir, Selda Tan. 2003. "Aklın Alacakaranlığından Notalar" <http://www.sanal-dergi.html>

Özök, Ertuğrul. 1999. "Hadım Edilmiş Müzisyenlerin Yükselişi" *Hürriyet Gazetesi*. 18 Aralık.

Roselli, Jhon. 2005. "Castrato" <http://www.grovemusic.com/Castrato>

Filmografi

Faririnelli il Castrato. 1994. Yönetmen: Gerard Corbiau.

1. *Da capo*: Bir arya'nın en ideal şekliyle bir kez seslendirilmesi ve eğer yeniden seslendiriliyorsa ilk seslendirildiği söze ya da tonaliteye bağlı kalmaksızın yorumlanmasıdır.
2. İspanyol para birimi
3. *Bel Canto*: En iyi şekilde şarkı söylemek, süslemeleri zengin, şarkıcının ses rengini en güzel ifade edebildiği, irticalen söyleme kabiliyetini en iyi şekilde yansıttığı şarkı söyleme biçimidir.